

Tehyn lausunto kasvatusta ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteiden luonnoksesta

Tehy ry lausuu yhdessä Suomen Lastenhoitoalan Liitto SLAL ry:n kanssa Kasvatusta ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteista, jotka on uudistettu vastaamaan nykypäivän työelämän vaatimuksia erityisesti huomioimalla tutkinnon perusteissa paremmin oppivelvollisuuden laajeneminen ja kasvatusta ja ohjausalan ammattilaisten lisäosaamistarve tuen ja tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Lausunnossa arvioidaan tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyyttä, tutkinnon muodostumista ja tutkinnon osien sisältöä.

Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys

On kannatettavaa, että kasvatusta ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteet on uudistettu vastaamaan nykypäivän työelämän vaatimuksia erityisesti huomioimalla tutkinnon perusteissa paremmin oppivelvollisuuden laajeneminen ja kasvatusta ja ohjausalan ammattilaisten lisäosaamistarve tuen ja tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näkyy konkreettisesti jonkin verran tutkinnon perusteissa, mutta koulutuksenjärjestäjien pitää toteuttamissuunnitelmissaan varmistaa se, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät jää pelkäksi sanahelinäksi.

Tutkinnon muodostuminen

On erittäin hyvä, että tutkintonimike esitetään muutettavaksi koulunkäynninohjaajaksi, koska se kuvaa paremmin työtehtävää. Tutkintonimike on nykyisin koulunkäynnin ja aamu- ja iltpäivätoiminnan ohjaaja. Työelämän kannalta on tärkeää, että tutkintonimikkeet ovat selkeitä. Uusi valinnainen tutkinnon osa Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon aktiivinen edistäminen työelämässä laadittiin syventämään osaamista yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvissä asioissa. On tärkeä seurata, kuinka kiinnostavana opiskelijat pitävät em. Tutkinnon osaa. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon pitäisi kuitenkin toteutua kaikessa toiminnassa ja siksi voisi olla vaikuttavampaa, jos sitä edellytettäisiin kaikissa tutkinnon osissa samalla tavoin kuin esimerkiksi työturvallisuus. Toisaalta voidaan ajatella, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat aina kuuluneet esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla eettiseen toimintaan.

On kannatettavaa, että valinnaisuutta ja tutkinnon joustavuutta on lisätty tutkintorakenteeseen niin, että mm. korkeakouluopintoja ja paikallisia tutkinnon osia on mahdollista sisällyttää tutkinnon suorittamiseen. On hyvä, että perusteessa muokattiin joitain sanamuotoja vastaamaan siten, että tutkinnon suorittaminen mahdollistuu alan erilaisissa työympäristöissä. Kuitenkin pitää huomioida, että erilaiset työympäristöt ovat tarkoituksenmukaisia oppimisympäristöjä, joissa voidaan aidosti saavuttaa tutkinnon edellyttämät ammattitaitovaatimukset.

Tutkinnon osien sisältö (ammattitaitovaatimukset ja ammattitaidon osoittamistavat).

Ammattitaitovaatimukset ovat pääosin selkeitä ja varsin konkreettisia, mikä on hyvä ja mahdollistaa työelämälähtöisen arvioinnin sekä helpottaa työelämäarviointien ohjaus- ja arviointityötä.

Kuitenkin joitakin ammattitaitovaatimuksia ja niiden arviointikriteereitä olisi syytä tarkastella vielä sekä yhtenäistää käsitteitä ja ilmaisuja silloin, kun arvioidaan samaa asiaa eri tutkinnon osissa. Lisäksi kriteerejä on todella paljon ja näyttäisi siltä, että niitä olisi mahdollista tiivistää.

Kommentteja ja ehdotuksia:

- Opiskelija kehittää työhyvinvointiaan → ylläpitää
- Huomioi viestinnässään yksityisyyden ja tietosuojan sekä tietoturvallisuuden → noudattaa
- Ymmärtää vihapuheen merkityksen ja ennaltaehkäisee sitä omassa työssään – hyvä ja tärkeä kriteeri!
- Oppijan ja oppimisen ohjaus - voiko olla muuta ohjausta kuin oppijan ohjausta siis oppimisen ohjausta ilman oppijaa?
- Havaita, tukea ja ohjata oppimisvaikeuksissa → tunnistaa, tukee ja ohjaa oppimisvaikeuksissa oppijaa
- Tukee ohjattavaa yksilöllisesti, kannustaen, omatoimisuutta ja osallisuutta tukien kaikissa päivittäisissä toiminnoissa → kannustaa, tukee omatoimisuutta, osallisuutta päivittäisissä toiminnoissa
- Aidossa vuorovaikutustilanteessa – voi vuorovaikutustilanne olla epäaito? Vai pitäisikö olla aidosti
- Huomioi intymiteettisuojaan ja aseptiset työtavat <- kaksi aivan eri asiaa, pitää olla omat kriteerit
- Opiskelija tunnistaa tuen tarpeita ja tukee ohjattavaa niissä. Opiskelija tunnistaa hahmottamiseen liittyvät haasteet ja huomioi ne ohjauksessa samaa asiaa? Voisiko, yhdistää isommaksi kokonaisuudeksi: kielelliset vaikeudet, hahmottaminen, tarkkaavaisuus
- Opiskelija tukee ja ohjaa liikunta-, näkö- tai kuulovammaista – toimii kuntouttavan työotteen mukaisesti – eikö olisi tarpeen huomioida myös muissa yhteyksissä, kuntouttavaa työtöytä tarvitaan huomattavasti laaja-alaisemmin ja kaikessa ohjaustoiminnassa
- Opiskelija toimii moniammatillisessa työryhmässä
 - Kriteeri: toimii sekä ohjattavien että itsensä kannalta ergonomisesti ja turvallisesti sekä osaa käyttää työympäristön apuvälineitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti <- ei liity tähän ammattitaitovaatimukseen, vaikka ovat erittäin tärkeät kriteerit
- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa aamuja iltapäivätoiminnan sisältöä
 - Tuntee toiminnan järjestäjän arviointikriteerit ja laatuajattelun – mitä tarkoitetaan toiminnan järjestäjän arviointikriteereillä, pitää täsmentää
 - Toteuttaa ohjausta huomioiden yksilölliset tarpeet ryhmän muodostuksessa, tavoitteiden asettamisessa ja ohjausmenetelmien käytössä – toteuttaa ohjausta – onko eri asia toteuttaa ohjausta kuin ohjata? -> ohjaa erilaisia tilanteita ja ryhmiä vuorovaikutuksen keinoin
- Ohjaa päivittäisissä toiminnoissa käytetään yleensä silloin, kun puhutaan päivittäin toistuvista toiminnoista (esim. peseytyminen, pukeutuminen, syöminen ja WC:n käyttö)
- Seuraavat kriteerit ovat tärkeitä, mutta tässä yhteydessä ovat epäsoivia:
 - huomioi työssään liikennekasvatuksen ja turvallisuuden
 - toimii uhkatilanteissa työryhmän jäsenenä työpaikan ohjeiden mukaisesti
 - ennaltaehkäisee toiminnallaan kiusaamistilanteita
 - tunnistaa kiusaamistilanteet ja ratkaisee ne yhdessä ohjattavien kanssa
 - työpaikan ohjeiden mukaisesti.
- Opiskelija osaa turvallisuus asiat ammattitaitovaatimuksen kriteeri -> toimii työpaikan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman mukaisesti, onko yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa turvallisuuteen liittyviä asioita, vaikuttaa epätarkoituksenmukaiselta tai sitten pitää avata konkreettisemmin, mitä suunnitelmassa on sellaista, mikä liittyy tasa-arvoon- ja yhdenvertaisuuteen

- Opiskelija arvioi ja kehittää omaa osaamistaan ja ammatillisuuttaan ammattitaitovaatimuksen kriteeri -> toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa – em. kriteeri ei sovi tähän yhteyteen
- Opiskelija tuntee työympäristönsä tuen periaatteet ja toimii päätösten mukaisesti. Tätä pitää täsmentää, mitä päätöksiä tarkoitetaan.
- Kriteeri ”toimii itse hyvänä kielellisenä mallina lapsille” on varmasti haasteellinen vieras-kielisille opiskelijoille.
- Kriteeri/osaaminen on vaikeasti mitattava ja saavutettava ”lisää romanien osallisuutta yleisissä eri väestöryhmien osallisuutta edistävissä toiminnoissa, kuten maakunnallisissa ja kunnallisissa toimielimissä, etnisten suhteiden neuvottelukunnissa, asukasdemokratiassa, paikallisromanityöryhmissä ja yhdistyksissä”. Olisi hyvä tarkastella kriittisesti, näyttäisi siltä, että tämä osaaminen näytetään useimmiten ”paperilla”, kun kuitenkin ensisijaisesti pitäisi pystyä osaaminen osoittamaan aidoissa käytännön tilanteissa s.32
- Tuntee omat vahvuudet ja kehittymisen kohteet ohjaustyössä – olisiko tunnistaa sopivampi tähän yhteyteen?
- Olisi hyvä pohtia sanan ostrakismi käytön tarkoituksenmukaisuutta, koska se on sanana Suomessa vieras. Tärkeämpää olisi puhua suomen/ruotsinkielisten konkreettisten synonyymien kautta selkokielellä tärkeästä asiasta, eikä kikkailla käsitteillä, vaikka sen toivottaisiinkin juurtuvan kielenkäyttöön.
- Pitää selventää mitä malleja tarkoitetaan ” Opiskelija osaa hyödyntää työssään erilaisia malleja ja menetelmiä”?

Yhteenveto

On kannatettavaa, että kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteet on uudistettu vastaamaan nykypäivän työelämän vaatimuksia erityisesti huomioimalla tutkinnon perusteissa paremmin oppivelvollisuuden laajeneminen ja kasvatus- ja ohjausalan ammattilaisten lisäosaamistarve tuen ja tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä kysymyksissä. On hyvä, että tutkinnon perusteissa mainitaan millaisissa toimintaympäristöissä osaamisen hankkiminen ja näytöt toteutetaan. On erittäin hyvä, että tutkintonimike esitetään muutettavaksi koulunkäynninohjaajaksi, koska se kuvaa paremmin työtehtävää. Tutkintonimike on nykyisin koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja. Työelämän kannalta on tärkeää, että tutkintonimikkeet ovat selkeitä. Ammattitaitovaatimukset ja niiden arviointikriteerit ovat konkreettisia, mutta niitä on syytä tiivistää, yhtenäistää ja selkiyttää vielä. Lauseenvastikkeiden käyttöä kannattaa tarkastella kriittisesti.

Helsinki 20.5.2022

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Kirsi Coco koulutuspoliittinen asiantuntija, Tehy ry, kirsi.coco@tehy.fi,
p. +358408215057